

Türkiye'nin Afrika dış politikası çerçevesinde;Türkiye –Somali Antlaşması

Türkiye ile Somali arasındaki ilişkiler 8 Şubat'ta imzalanan 'Savunma ve Ekonomik İş birliği Çerçeve Anlaşması' ile yeni bir boyut kazanmıştır. Somali ile yapılan bu önemli anlaşma, Türkiye'yi jeopolitik öneme sahip ve aynı zamanda güvenlik sorunlarıyla bilinen bir bölgede stratejik olarak daha sağlam bir konuma taşımayı amaçlamaktadır. Türkiye'nin bu anlaşmalarla elde etmek istediği amaç, daha önce Katar'da askeri varlığını artırıp bir üs kurması ile de onayladığı üzere, ulusal dış politika hedeflerini sağlamlaştırabilmek için krizleri fırsata çevirmek olarak tanımlanabilir. Bu anlaşma, Türkiye ile Somali arasındaki askeri ilişkilerin derinleşmesini sembolize ederken, Türkiye'nin Afrika Boynuzu'ndaki etkisini genişletme kararlılığını da yansıtmaktadır. Ayrıca, Somali'ye bir askeri havaalanının eklenmesinin durumu da değerlendirildiğinde, Türkiye'nin bölgedeki uzun vadeli stratejik hedefleri vurgulamakta ve askeri yeteneklerini daha etkin bir şekilde geliştirmesi de amaçlanmaktadır. Ancak, bu anlaşma, Birleşik Arap Emirlikleri ile Somali arasındaki benzer bir güvenlik anlaşması üzerindeki müzakereleri yürüten ilişkilere zarar verme olasılığını da gündeme getirmiş ve bu da Birleşik Arap Emirlikleri'nde hayal kırıklığı ve bazı tepkiler ile birlikte, Türkiye ve Birleşik Arap Emirlikleri ile yakın ilişkilere sahip olan Etiyopya'da da rahatsızlık yaratmıştır.

Türkiye'nin Afrika Boynuzundaki politikası, Somali ile birlikte Etiyopya'daki varlığını güçlendirmeye de odaklanmıştır; Türkiye'nin yakın politik ve askeri ilişkiler geliştirdiği bölgesel bir oyuncu olarak Harar, Etiyopya'da bir konsolosluk kurma ve Tigray bölgesi ile ilişkileri geliştirme gibi çabalar, Türkiye'nin Somali'den öteye gitme ve bölgedeki etkisini genişletmeye yönelik çabalarını göstermektedir. Ancak, Türkiye'nin Somali ile Somaliland arasında arabuluculuk çabaları, köklü siyasi ve toprak anlaşmazlıklar nedeniyle sınırlı ilerleme kaydedilebilmiştir.

Ayrıca, Etiyopya ve Somaliland arasındaki anlaşmalar sonrası bölgede gerilimler artmış, Somali'nin toprak bütünlüğüne yönelik potansiyel tehditler endişe verici bir hal almaya başlamıştır. Bu gelişmeler karşısında Somali ise egemenliğini korumak için Türkiye'den destek aramıştır.

Türkiye'nin savunma sektörü, günümüz Türk dış politika stratejisinde önemli bir rol oynamakta olup, Ankara'nın dış politikadaki savunma ayağındaki çıkarlarını korumak ve de yurt dışında pazar payını artırmak için aktif olarak fırsatları değerlendirdiği görülmektedir. Somali ile yapılan anlaşma, Türkiye'nin savunma endüstrisi ihracatını genişletecek bir platform sağlayarak Türkiye'nin bölgesel bir güvenlik sağlayıcı olarak konumunu güçlendirecektir. Son yapılan anlaşmalar ve bunun sonucu oluşan jeopolitik kaymalar, Afrika Boynuzu'ndaki ittifakları ve ilişkileri etkilemiş ve özellikle Türkiye, Somali ve Birleşik Arap Emirlikleri arasındaki değişken bölgesel jeo-politiğin karmaşık yapısını da ortaya çıkarmıştır. Türkiye'nin Somali'deki başlangıçta insani bir ortaklık olarak başlayan katılımı stratejik bir çaba haline gelmiş ve Afrika'da etkisini artırmayı

ve bölgesel güvenlik meselelerinde kilit bir aktör olarak kendini kabul ettirdiği bir noktaya doğru evrilmeye başlamıştır.

Ayrıca, Türkiye ile Somali arasında imzalanan enerji keşif ve sondaj anlaşması, savunma anlaşmasının ardından ikili ilişkilerin daha da güçlendirmesine olanak sağlayacak zemini hazırlamıştır . Türkiye Enerji Bakanı Alparslan Bayraktar ile Somali Petrol ve Maden Kaynakları Bakanı Abdirizak Omar Mohamed arasında İstanbul'da imzalanan anlaşma, Somali'nin 1990'ların başında çöktükten beri gelişmemiş olan hidrokarbon rezervlerini ve kara keşfini destekleme ve her iki tarafında destek ve projeler ile ilerletebileceği bir platform oluşturma hedeflenmektedir. Bu gelişme, Etiyopya'nın Somaliland ile imzaladığı anlaşmanın ardından gelmiştir; İmzalanan antlaşma da, Etiyopya'ya Aden Körfezi'ni gören sahil boyunca limanlara erişim hakkı tanımış ve bağımsızlık ilan eden bölgenin tanınmasının içermesi üzerine, Türkiye'nin Somali ile kapsamlı bir deniz savunma anlaşması imzalamasının da ana sebebi olmuştur. Türkiye, 2020'de Karadeniz'de gaz keşfi yaparak deniz dışı enerji keşfi konusunda yeterli deneyimine sahip olduğunu kanıtlamış ve şu anda yerli tüketim için gaz geliştirme çalışmalarını ayrıca yürütmektedir. ABD Ticaret Bakanlığı tahminlerine göre, Somali'nin en az 30 milyar varil petrol ve gaz rezervi bulunmaktadır, ancak bu kaynakların geliştirilmesi üç ila beş yıl sürebilecek yatırımlar gerektirmektedir. 2022 yılında Somali hükümeti, yedi deniz dışı blok için ABD merkezli Coastline Exploration şirketi ile bir keşif anlaşması imzalamış ve sondajlama işlemlerinin 2025 yılında başlaması planlanmaktadır.

(Resim : <https://www.voanews.com/a/somalia-approves-defense-agreement-with-turkey-/7496758.html>)

Çatışma bölgesi Somaliland, uluslararası tanınmamış bir kuzey bölgesidir ve 2022 yılında British General Energy ile bir keşif anlaşması imzalamıştır. Petrolün keşfi ile ilgili olarak 5 milyar varil petrol bulunmasını beklenmekte ve bu yılın ilerleyen zamanlarında sondaja başlanması planlanmaktadır. Ancak, Mogadişu bu anlaşmayı meşru olarak kabul etmemektedir. Türkiye ile Somali arasındaki anlaşmanın, Türk tarafı için kaynak keşfi ve geliştirilmesi için büyük çabalar gerektireceği tahmin edilirken bu bölgede olası keşif ve yatırımlar için en az yarım milyar dolarlık ve sürdürülebilir geliştirme ve planlama için birkaç milyar dolarlık maliyet gerektirebileceği tahmin edilmektedir.

Şu anda, bu projeleri finanse etmek için Türkiye'nin özel veya kamu ortaklıklarından finansman arayış aramayacağı belirsizdir. Bununla birlikte, Türkiye'nin Somali'deki derinleşen katılım süreçleri, stratejik ve ekonomik çıkarlar tarafından yönlendirilen bölgenin istikrarı ve gelişimi konusundaki taahhüdünü vurgulamaktadır.

Fatma Cengiz
Tespam -Diplomasi Koordinatörlüğü

KAYNAKLAR;

- <https://politicstoday.org/why-did-turkey-sign-a-defense-agreement-with-somalia/>
- <https://www.middleeasteye.net/opinion/turkey-somalia-defence-pact-stands-gain-who>
- <https://www.newarab.com/analysis/will-turkey-somalia-defence-deal-fuel-red-sea-tensions>
- <https://www.agenzianova.com/en/news/T%C3%BCrkiye-and-Somalia-sign-an-agreement-for-exploration-and-exploitation-of-hydrocarbons/>
- <https://www.reuters.com/business/energy/turkey-signs-energy-cooperation-deal-with-somalia-2024-03-07/>
- <https://www.middleeasteye.net/news/turkey-somalia-signs-oil-gas-exploration-deal>
- <https://www.al-monitor.com/originals/2024/02/turkey-confirms-somalia-maritime-security-deal-amid-somaliland-tensions>
- <https://www.bbc.com/turkce/articles/czk5zx9474eo>